

20 ՓԱՐԱ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱԽԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ ԳԵՏԵՐԵ ԵՐԿՈՒՆԵԱՐԻ

ԱՌ ՆԱԽԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

ԳԵՏԵՐԵ ԵՐԿՈՒՆԵԱՐԻ

درعليه ده غلظه نورادونكيان خانده

غرضی ادارسه

Direction du Journal **AREVELK**
Noradoughian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐ 1 ՀՈՌԻ 4383-Հ. Տ. 10 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1890 - Ե. Տ. 22 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1890 - ԶԻՅՐ. 7 ՍԵՊՏԵՐ 1308

Les Bureaux sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Գ. ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐ 1 ՀՈՌԻ 4383-Հ. Տ. 10 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1890

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐ 1 ՀՈՌԻ 4383-Հ. Տ. 10 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1890

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԲՆԵՔԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ
ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐ 1 ՀՈՌԻ 4383-Հ. Տ. 10 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1890

ԿԱՊՈՏ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐ 1 ՀՈՌԻ 4383-Հ. Տ. 10 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1890

Այս օրվա արտաքին գործը պայտա-
նապետն այս օրերս հրատարակեց
Պուլկարի վրայ կայացող ճակատի մը,
որ 65 ընդարձակ էջերու մէջ կը պար-
ունակէ մանրամասն և ճշգրիտ տեղե-
կագրեր Պուլկարի երկրագործական,
արհեստական, առևտրական և բնիկ-
ական վիճակի վրայ, բազմաթիւ վի-
ճակացոյց տարաբանութիւն, յորինուի
ի ձեռն Ստիվի անդէլ հիւսիսայինը։
Տարածութիւն Պուլկարի, ի միա-
սին առեւտրական Պուլկարի (Արեւելեան Բուսի), 38,390 քառ-
կուսն է, որոյ մէջ չորրորդը միակնայ,
և միակնայ տարածութիւն չորս-հին-
գերորդը չորսն կուտայ, Բնակիչը՝
3,154,375, յորմէ 2,326,224ը, կամ
75%ը, պուլկար, 607,372 կամ 20%ը
մասնատեղեան, 58,326 կամ 2%ը յորն,
մնացեալը սերպ, ուսման, հայ, հրեայ,
գնչու, բուսնականացեալ, եւրոպ. Ամե-
նէն բաղմամարդ քաղաքը՝ Փիլիպպէ,
33,000 բնակչով, ապա Սոփիան (30,000),
յետոյ բաղմամարդութեան կարգա-
կազմն Ուսման, Վառնա, Շուսթա,
Սիւսթա, 20-30 հազար բնակչոք մեն
մըն։

1890ի ելմտացոյցը կը ցուցնէ են-
թագրեալ եկամուտ 2,901,961 անգլ.
սովի, ծախք 3,243,727 սովի, աւերե-
ւոյթ բաց 344,766 սովի, որ պիտի
գոցուի անվճար արդ չանձնամը և
կնաւորութեան, Հիւսիսայինը կը ներ-
կայացնէ Պուլկարի ինքնուրոյն վար-
չութիւն մը ձեռք բերելէ ի վեր
կը բնակարար 12 ելմտացոյցներն, և
կը բնէ թիւն անուանական բաց մը
կայ, բայց իրօք Պուլկարի ամեն ել-
մտացոյց ի վերջ տարուի հաւասարա-
կշռուած և միջին իսկ հասութիւն առ-
եւտելութիւն ներկայած է. որովհետեւ
Պուլկարը իրենց եկամուտը պակաս
կենթադրեն շատ հարուստ չերեւն
իւ համար, ըստ արեւելեան աւան-
դութեանց։

Պուլկարի հանրային պարտքը քիչ
բան է, երբ զատ իշխանապետութիւն
եղաւ, իւր միակ պարտքն էր 1,120,000
անգլ. սովի, զոր կը պարտէր Ռուսիոյ
գրեման ծախքը փոխարէն։ 24-րդ
մարտից առաջ զայն պակաս արժա-
գրութիւնն որով Սոմ. Տէրութեան
պարտքը մէկ մարդ Պուլկարի 400
կը արուէր, Պուլկարի տարին 84,000
սովի պիտի վճարէր Ռուսիոյ, երկու
տարի վճարեց, յետոյ գաղութեա
մինչև 1890 մարտ, երբ Ռուսիա պա-
հանջեց, եւ Պուլկարի մէկ անգլ. ման-
հատոյց անվճար մնացեալ երեք տա-
րեկվաներն. Արեւ. Բուսիի միւր-
թեամբ այն ինքնօրէն նախախ-
պարտքն նւս իշխանապետութեան

ԻՅԵՐԹՈՆ ԱՐԵՒԵԼԻԻԲԻ

ՏԻՐԻ ԶՈՒՆԵԱՐԻ

Սեպտեմբերի օրուան քաղաքացի-
ները պատուհանն ապակիներ վրայ անըն-
դիս մտախառնող մը կը գնէն, և պատշա-
տեղ կը վերջին ծաղիկներն, այս արտա փե-
շայութիւն մէջէն, զի ու ցան տասնամեկ
ներ ունին որ շատ հեռուաւ կ'երեւին
և թիւ ինքն թէ աւելի կ'երեւանք քան
թիւ կը տեսնեն, այդ ծաղիկներն, և այն
երկիւնքն ալ, և այն ինչոյն տուներն, որ
կ'անցնին անմայն։ Ամեն բանի չորագիծ-
ները կը հալին տարածութեան հաս-
տեքի մը մէջ, որ իշխանութիւն տուներն
կը նմանի, իւր ստորեւոր մը կը հալին,
իւր վարդերով մը կը թափափին, «ա՛հ,
ի՛նչ անբերեւոյթ գերեզմանի վրայ—աւուր-
կարեան անցեալն է գարեան, և չկայ բան
մը որ աւելի քաղցր ըլլայ, զի չկայ բան
մը որ ավուր ըլլայ աւելի։

Այն լեռնային գիւղիկն մէջ ուր զիւր-
կան էին լաւ ու ծծերու համար, խոզ
հիւսիսային պատանի, ծաղիկներ փոքր
գերեզմանները բուսական տանէն ի վեր
երեւեցէր զոգորներ, ոչ ցերեկն, ոչ գի-
շերեկն, որովհետեւ գիւղով գիւղաբնակ
նային կործանեալ զին և անմեղէն,
զոտած կը մտախառնէր և անմեղէն,
Գերեզմաններն, արդէն, ինչո՞ք զօցէ

վիճակեցան։ Պուլկարի գնեց իւր-
ցուց Վառնա-Ռուսիոյ երկաթու-
ղին անգլ. ընկերութեան գանձա-
տուներ տալով, որոց մէկ մասը դեռ
վճարելի կը մնայ, Փոքր պարտք մ'ալ
ունի Արեւելեան երկաթուղեաց Բն-
կերութեան Սերպիոյ պատերազմին
մէջ կտաւածոյց գործածման համար,
նաեւ Վիննայի գրամատուէն մը ան-
ցեալ տարի փոխառութիւն մ'ըրաւ,
ընդ ամենայն 5,998,533 անգլ. սովի,
որով բնակիչ գլուխ երկու անգլ. սո-
վիէ պակաս է Պուլկարի հանրային
պարտք։

Ուղղակի արդ մէջ են արմատեաց
տասնորդ, և տուրք ծխախոտի, խա-
ղողի, վարդի, ուլարի, այծի, խոզի
վրայ, նաեւ կալուածոց, վարձեց և
ոգելից անկերակց վրայ, Այս ուղղակի
տուրքեր կ'արտադրեն 1,495,200 սովի,
և անուղղակի տուրքեր, ինչպէս մարս,
621,280 սովի, Ուղղակի տուրքեր քաղ-
ցին, կարուածական տուրքն է փաճա-
ւան գինը 1,000ին 4, և փաճակալու-
թեան տուրքն 3 0/0, խաղողի տուրքն
20-30 սովի իւրաքանչեւ արտադրողի
մը վրայ կէս սովի։

Պաշտենան սա չորս պետութեանց
մէջ, Պուլկարի, Ռուսիոյ, Սեր-
պիա և Յունաստան, տարածութեամբ
փոքրագոյնն է Սերպիոյ, բազմաթիւ
գուլկեամբ փոքրագոյնն է Յունաստան,
Ռուսիոյ չորսն մէջ ընդարձակագոյնն
է տարածութեամբ և բաղմամարդու-
թեամբ։ (Նոյնքան ընդարձակ է Նոյն-
քան բաղմամարդը որսն Պուլկարի և
Սերպիա միացեալ)։ Բնակչութիւնն ա-
ւելի խիտ է Ռուսիոյ մէջ և Սերպիոյ
մէջ (առ մէկ մը քառ. մղն 107 բնա-
կիչ)։ Յունաստան ամենէն ցնցաւոր
բնակչաւ է, 80 բնակիչ առ քառ.
մղն։ Ռուսիոյ տարեկան եկամուտն
է իւր 6 1/2 միլիոն անգլ. սովի, Ռու-
սաստանը՝ 3 1/2 միլիոն, Պուլկարի 3 1/2
միլիոն, Սերպիոյ 1 1/2 միլիոն, (և առ-
կայ ամենէն աւելի զիւրու ցաւ կը
պատճառէ Սերպիոյ !!!)։ Ռուսիոյ
հանրային պարտքն է 34 միլիոն անգլ.
սովի, Յունաստանը՝ 26 1/2, Սերպիոյ
10 1/2, և Պուլկարի շուտ քան փեց
միլիոն, Տուրքն ամենէն թեթեւ է ի
Յունաստան, ուր առ մէկ մը բնակիչ
մէկ ու կէս անգլ. սովի է 3 զըլ. է։

Պուլկարի բոլորեղան տուրքն
6,138,013 սովի էր անցեալ տարի, մինչ
1888ին 5,222,442 սովի է 1887ին 4 միլիոն
419,586 սովի։ Անցեալ տարուի արտա-
մանը՝ 3,223,243 սովի, ներածմանը
2,914,770 սովի, Արտադրութեան ներա-
ծուածներն աւելի տարաբան, վերջին
Պուլկարի զիւրու յաճախորդութեւն
քիչ է, որ անցեալ տարի 1,222,236
սովի կը գրէր առաւ Պուլկարի, յետոյ
Բուսիոյ միացեալ, որ 735,613 սովի-
յոյ բերք առաւ, Անգլիա՝ 503,000 և
Աւստրիա 142,000 սովի։ Ինչպէս ար-
տածմանց մեծամասնութիւնն արմատի-
նէ, ներածմանց մեծամասնութիւնն
էն բաղմամարդն և բրդեղենը, նե-

րածմանց մէջ առաջին է Աւստրիա, որ
899,687 սովի պարտք տուած է Պուլ-
կարի անցեալ տարի, յետոյ Անգլիա՝
847,735 սովի, Թուրքիա՝ 391,138
սովի, ապա Ռուսիա, Գերմանիա և Ֆրանսա՝
իւր 200 հազար սովի։

Անգլ. հիւսիսային շահագրգիռ
ծանոթութիւն մը կուտայ Պուլկարաց
մէջ գտնուող տեսնալ մը արհեստական
գործակցութեան գրութեան վրայ,
զիւստապէս արտադրութեան
և պարտկապանութեան մէջ ի կիր ար-
կեալ։ Այս արտադրութեան ընկերութիւնը
Ջատրուկա կը կոչուին, և թուի թէ եր-
բեմն ամեն պատշաճ մէջ կային,
թիւ գործն ի վեր անոնց գործի-
նչանակեալ է, և այժմ կան ի Մակե-
դոնիա, ի հիւսիսային և արեւմտեան
Պուլկարի, նաեւ ի Եւրոպիա և
Սերպիա։

Արք. կանայք և ծանոթներ թէ կան-
գիւղով, կ'որոշեն միասին ապրել հաս-
տակարարեան տեղութեանը։ Ամենեքին
կը գործեն ինչպէս ընկերութեան
ամեն անգլ. շահագրգիռ մը կը գը-
րուի ընկերական անուանի մէջ, Ան-
գլ. շահագրգիռ արհեստի մէջ կը լինի,
այս ամն հովիւ, մին շաղկապան, ուրիշ
մը կ'ընեն կամ գերծակ։ Աստ. ք.
իրենց ապրելակերպին աշխատանքն զատ,
կը գործեն իրենց մասնաւոր արհեստ-
ներն, յոգուտ անգլ. մանկաց, Շատ Ջատ-
րուկաներու անգլ. մէջ կը քաջա-
նայ մ'ալ, որ իւր ծովէն առնու-
թեամբ, միւրութեամբ, թաղման և
այլ առիթն ստացած գրամը կը յանձ-
նէ ընկերական ծեսութեան։ Անգլ. մեծ
մին կ'ընտրուի ընդհանուր ժառանգ-
ար (Տոմարքին), ամուսնացեալ կամ
ամուրի, բայց հաղորդեալ է որ ա-
մուրի լինի. նա կը ներկայացնէ Ջատ-
րուկան առաջին արտադրութեանը, կը
բանէ հաշիւները, կ'աւելցնէ ընկեր-
ութեան հոգային ստացումները, կը գնէ
եւթը և աղ արտադրութեանը արտադր-
եցած ամենայն ինչ, որոյ բերքը կը
ծախէ, եւն. Ջատրուկայ ընդհանուր
ժողովով կ'որոշէ թէ անգլ. մինչ և յի-
նչ պայտանքն պիտի վարեն ընկե-
րական աղ արտադրութեանը, Տոմարքին ալ
կը հսկէ որ անձեւեր անոնք իւր
պարտաւորութեան տաճանեալ բա-
մանը կտարէ ճշդիւ, իւր ձեռքն են
ամեն գրամը, ստացումը, կայաւոր
ծաղիքը, եւն. Եթէ պարկեշտօրէն և
աղ-իւնդարեալեալ չկուտային, պաշ-
տանքն կը լինի, և նոր մը կը ըն-
տրուի։ Բնդհանուր ժառանգարութեան
ուսն ընկերութեան մէջ, Սոմարքին
կ'ընէ Տոմարքին, երբեմն ալ մայրը
կամ քոյրն, իւր աղ-իւնդարեալն ի
գործ կը գնէ ընկերութեան կանաչ-
դասան մէջ, իւրաքանչիւր կ'ընդ
նշանակէ իւր ամենօրեայ գործը, եր-
բեմն ընկերային գործէ կարճատե-
արձակուրդ կուտայ օրգլ. զի առ-
եւտելի գործերն տեսնեն, ինչպէս ի-
րենց աղ-իւնդարեալ կամ հիւսիսային,
կամ մանեն բուրգն որ տարին եր-

կին ընկերութեան կողմ կը արուի
իրենց, որպէս զի հաղորդան չինն ի-
րենց և ընտանեաց, որը սովորաբար
ինամի կամադրեալն են։ Անձեւերն ան-
գլ. իւր կարգութեան չափով կ'աղ-
խառն, և իւր ընտանեաց պիտի չա-
մատ բաժին կ'ընդունին ընկերութե-
նէն։ Տղայք զպրոք կը զրկուին ծա-
խիւր ընկերութեան, բայց երբ մեծ-
նան, պէտք է ընկերային աշխատ-
ութեան իրենց բաժինն ունենան, Ջատ-
րուկայի մատակարարութեան մէջ
բուլի իրաւունք կը ստացուի ամուս-
նութեամբ, Գիւղ. անգլ. կ'ընեն
հրաժարի, յայժմ ընկերային տա-
ցուածքն իրենց բաժինը կ'ընդու-
նին. բայց մանչերն ի կենդանութեան
իրենց հարց չեն կրնար հրաժարի, և
Եթէ հրաժարին, չեն ընդունիր ընկե-
րային ստացումը և ո' չեն բաժինն
Աղ-իւնդար ո' և չեն ընդունիր
ամուսնութեամբ ընկերութեան գա-
ւառ. առիթն, կ'ալ իրենց հարց
ընտրութեամբ, Ամուսնութեան առիթն
օժիւր կ'ընդունին, որ զիւստապէս
զգիտանին. և ճերմակեղեններ կը
բաղկանայ, որոց գրամակար արժեքը
պէտք է ընկերութեան հատուցանէ
փխային, Եթէ ընկերութեան մէկ ա-
րու անգլ. ընկերութեան հոգուր ա-
մուսնանայ, համանան գումար մը կը
վճարուի ընկերութեան ստուկէն հար-
կին ընտանեաց, որ անոնց հարսի օ-
փար կը լինէ, և այս օփար հարսին
անձնական սեփականութիւն կը լինի
յայժմ, Վարձած ծառայք ընկե-
րային անուանի կ'ընդունին իրենց
թոյնով, առանց բաժին ունենալու
ընկերային ստացումը։

Ասոր նման է պարտկապանաց գոր-
ծակցական ընկերութիւնն ալ, Տա-
նէն մինչև 40, 50, 60 անձանց խուճ-
քի կ'ընտրեն Պուլկարի մէջ կամ
գլուխ միջին հարցով 36 անգլ. սովի
է. Պոլիս, Պուստի և ֆինկերպուրի,
և հոն պարտեղ կը մնան, և իրենց
արտածած լանջարկներ կը վաճառեն,
Պարտկապանաց այսպիսի խմբի մը գա-
մադրութիւն մինչև 300 անգլ. սովի
կընայ հասնի, մասամբ անգլ. կողմ
է բերում, մասամբ փոխ առնում և
սովորաբար 12 Օղ տոկոսով, Լեւոս-
փոցի կեդրոնական պարտկապանական
ընկերութեանն որ ի Պուլկարի, կամ
տեղեւոր հարուստ բնակիչներէ, Այս
խումբ հարաւայ կ'ընէ գործուն սկիզբը,
շատ խնայողական կերպով կը ծախ-
դէ, Եթէ կարելի է հեծուորն, ամեն
ծախքեր ընկերային անուանի վճա-
րուելով։ Որոշող վարեն հասնելով,
պարտեղ հոգ մը կը վարձեն և ան-
միջապէս կը հերկեն ու կը սերմա-
նեն, միակնով կ'իմանին և տեղացի
ժողովրդեան պահանջմանց համաձայն
բանջարեղեններն ու միւրերն, Մէկ քանի
ամիսներ շարաւոր կը յոգնին, Համ-
բերութեամբ ու ճարտարութեամբ
կ'աշխատեն հաւասարակէ, Առաջին
հունձը քաղուելուն պէս անգլ. միւր
միւր կը յանձնուի վաճառելու գոր-
ծը, Վաճառման արտադրած գումարը

կը յանձնուի ամեն օր պարտկապան-
ականին, որ տեղեւոր մէջ կը նշակէ,
և կը պահէ մինչև որ իրենցական բաժա-
նուր կատարուի յաւարտ եղանակին,
Այն ատեն հաշուի կը նստին, և ծախ-
քերը, փոխառութիւններն ու տոկոս-
ները գնելիքն ետքը, մէկ մը անգլ. մը
կ'ընտրեն իւր բաժին ըստ չափու իւր
բերած գրամադրութիւն, և հարկերը կը
վերադառնայ ի ծոց իւր ընտանեաց,
երբեմն շահերն յոյժ մեծ են։ Ֆրանս. և
Եւրոպ. պատերազմին ժամանակ
այսպիսի պուլկար պարտկապանաց ըն-
կերութիւնն մը մինչև Մէջ երկաթու-
համաձայնութիւնն ունեցեր է, հոն
բանջարեղեն արտադրեր է, զորս ան-
յուր գնելով վաճառէր է, և այն-
քան առատ հունձը մը քաղեր սովոր
որ երբ ի Ռուսիոյ վերադարձը է
տեղեւոր կուտակող զարմացեր է և
հարցուցեր թէ ի՞նչու չեն քան բերի
այս անօրինակ հարստութիւն։ Վիճա-
կապարտութեամբ կը ցուցնէ անգլ. հիւ-
սիսայինը է 1888ին Օրէնդար, Եւ-
նայի, Թանդարի և Թրեֆարի գաւառաց
126 գիւղերէն 9,555 պարտկապան-
այսպէս ճամբայ եղած են, և ամենամեծ
մասն ի հարկերն իւրաքանչեւ են ի
վերջ պարտկապանական եղանակին վեց
գլուխ միջին հարցով 36 անգլ. սովի
բաժնուած է. պարտկապանական տար-
րաբար մէկ միջին երկու բաժին կ'ու-
նենայ, և պարտկապանական շատեր կ'են
կամ երկու-երեք բաժին։ Պարտկապան-
այն աշխատանքն այս փեց ամաց հա-
մ 6-12 անգլ. սովի կը տարուի, ու-
տեսն և բնակարան ընկերութեան
կողմէ հայթայթուելով միանգամայն
և աւարի շահագրգիռ իրողութիւն-
ներ, որք ինքնին մեծ գաւ մ'են։

ԱՅՈՒՆԻ ԺՈՂՈՎ

ՆԱՍՏԻ

7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՈՐԴԱՄ

(ԴՆՆՓԱԿ)

Աղ-իւնդար ժողովուրդը արժանա-
նային մէջ Ամեն. Տ. Երբեմն Ս. Պա-
տրիարք Հր. հրաժարական ընդունե-
աւոր 47 հրաժարական 37 ինք-
ուովն, հանգեր չնորհալուութեան
բուլով զոր ժողովուրդ միահամուտ ասու-
յաւորութեան, Ն. Սերպիոյ վրայ պաշ-
տանդարութեան համար։

Առաջին նախի նկարագրին, որ-
քան որ կը ներէ իւր գումարի հան-
գամանք։

ԱՅՈՒՆԻ ԴՈՂՈՎ, ՈՐԴԱՄ

ՀԱՄԱՐԱՆԱԿ

Ի ներկայութեան 49 երկրացի-
նաց, ատենար բացուեցաւ ժամ 2 1/2
ընդ. առժամայն նախագահութեամբ
Դեր. Գրիգորի Արքեպիսկոպի Ալեքան-
ճեան և ատենագրութեամբ Սիմ. Բր-
իստատարու էջէնոր Դադարանիւրի
Ատենական գործողութեանց կար-
գին մէջ կարգադրեցան երկու պար-
հաժարականներ զորս զրկած էին Յա-

րութիւն էֆ. Մոսկովեան (օգնական
անգլ. եղանակաւ ատենին) և Ա-
ւետիս էֆ. Սուրենեան, իրենց զբաղ-
մանց ծանոթութեան պատճառաւ։ Այս
երկու հրաժարականք մի առ մի բուլ-
դուելով, առանց փնտրանութեան,
Մոսկովեան էֆ. Սուրենի հրաժարականն
ընդունեցաւ և Սուրենեան էֆ. Սուրենի
հրաժարականը չընդունեցաւ։

ՀԱՄԱՐԱՆԱԿ ԺՈՂՈՎ

Ըստ օրոյման նախորդ նախ. Պա-
տրիարքական Դեր. Փոխարք Հայր
գրաւորապէս հաղորդած էր անուան
այն եպիսկոպոսաց, վարդապետաց,
միւրական քահանայից որք ստորա-
գրած էին Համադարձար Ժողովը վեր-
ջին յիշատակող իր. երեսփոխանաց
մանց կողմէ ուղղակի հարցմանց ի պա-
տաստան, նախագահ Սրբազան իւր
Ատենական Համադարձար Ժողովը
արտասանեց անուան այն բարձրա-
տիման եկեղեցականաց որք չէին մաս-
նակցած անոր նիստերուն ու չէին
ստորագրած անոր վերջին յիշատակա-
ղիքը. այդ եկեղեցականքն են։

Արքեպիսկոպ. Դեր. Սուրենեան
Գրիգորի Ս. Սուրենեան
Երեւանի Ե. Սուրենեան
Սիմ. Բրիստատար. Ալեք. Բրիստատար.
Վառնա Ե. Սուրենեան

Հակոբ միանալու ինքնին մը յե-
տոյ, որոյ միջոցին Ս. Գաբրի

Իրաց այս վիճակին մէջ յորում ո՛չ Պատրիարք կայ և ո՛չ Վարչութիւն, ինչ-պէս կարելի է ստանձնել այսպիսի պատասխանատուութիւն մը:

Ձայս Գառու ժողովոյը խորին ուշադրութեան ենթարկուի:

Ի բացակայութեան Ս. Պատրիարք Հօր Մեծաւոր Գառնի:

Պատրիարք Գառնի
ՆԵՐՍԷՍ ՎՐԻՄ. ԱՐՄԻՆԱՆԻ
7 Սեպտեմբեր 1890.

Յետ ընթերցանան ապա նամակին, կարողացուցաւ նաեւ յիշատակել պաշտօնագրոյն թուրքերէն բնագիրը:

ՕՐԱԿԱՐԳ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԿԻ

Ժամն ութ էր, երբ ժողովն անցաւ Օրակարգին, և Առնադարձիկ էֆ. Բեմն ելլելով կարգաց Ամեն Տ. Խորէն Ս. Պատրիարք Հօր հետեւեալ հրաժարագիրն.

Աս Մեծարդ Դուռն
Ազգային Ընդհանուր Ժողովոյ.
Անձնական առողջութիւնս խնդարաւ ըլլալով, այսուհետեւ պատրիարքական պատճառներով անկարելի եղած է.

Հարկ եղած տեղի ալ հրաժարական տուած եմ, կը խնդրեմ որ Ազգային Ներսիսեան Ժողովն որ քարոզած հրաժարականն ընդունելի իւր ամենէն մերձուոր գումարան մէջ.

Արդէն, Պատրիարքարանի եւ Բ. Դրան միջեւ բանակցութեան նիւթ եղած առկա խնդիրները, շնորհիւ բարձրագոյն խոստանալու հրամանի՝ ձեռք առնուած են եւ յոյս կայ թէ անշուշտ պիտի յարգուին, հետեւեալ մեր յաջորդին պաշտօնավարութիւնն ալ կը զիւրաւորողորդութեամբ Աստուծոյ:

Պատրիարքին երեսփոխական Ժողովոյը խոստանալու յանձնարար Ազգն իւր ազգային բոլոր գործերով՝ եւ պաշտօնելով առ Աստուած վասն խաղաղութեան և բարօրութեան սիրելի Ազգիս.

Մեծաւոր Գառնի
ՆԵՐՍԷՍ ՎՐԻՄ. ԱՐՄԻՆԱՆԻ

31 օգոստոս 1890 Մարտի 14.

Պատրիարքական հրաժարականի վրայ յաջորդաբար խօսք առին Ս. Գառնի, Ս. Թադևոս, Կ. Արվաճեան էֆէնտիք և Գրիգորիս եպիսկոպոսներն, զանազան անսով իշխաններ պարզելով, յետ որոյ, տասն վարկեան նի գաղափար զինի, Առնադարձ էֆ. հրաւիրեց զերեսփոխական տեսար ի գաղափար բուհարկութիւն:

Բուհարկութիւն և բուհհամար կատարուելով Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարականի վրայ, հետեւեալ արդիւնքը դրոյցաւ.

Թիւ	Ինքնագիր	Գրք
1	Հրաժարական ընդունող	37
2	մերժող	4
3	Սպիտակ քուէ	6
4		47

Հետեւաբար, Առնադարձ էֆէնտիք յայտարարեց թէ Ամեն Տ. Խորէն Ա. չլըճեան Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարականն ընդունուած է Ազգ. Ժողովէն, Յետ հաշմանք քուէարկութեան արդիւնքին, ժողովն յոսանկայս շնորհակալութեան քուէ տուաւ առ Ս. Ամենապատուութեան, իւր երկամարդ պաշտօնավարութեան ու գործունէութեան համար:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԱՐՉԱԿԱՆ

Պատրիարքական Գեր. Փոխանորդ Հօր կողմն ուղղեալ ուրիշ կարեւոր պաշտօնագրեր, որ կարողացուած էր ատենական գործողութեան կարգին մէջ, նկատողութեան առնուեցաւ այս պահուստ:

Այդ գրով Փոխանորդ Հայրը կը յայտարար թէ Կրօնական և Բարոյական Ժողովոյը գումարանն այս վերջին օրերս անհնարութեան մատնուած է:

Հարցելի էր սիրէ՞ք զիս ոչ չէր ըսեր Քաջարութեամբ կը նայէր ինձ, գրամացած, բայց անոցն բարոյական և կրօնական իւր շանքն որ կ'ենէր կ'էնէր. որպէս թէ մէջը թողնէր պատուաւ ըլլալին, Ինչ կը նայէր ինձ մինչդեռ ես միշտ կը խօսէի իւր ճիշդագիտութեամբ կը զոգորդէի, շատ աւելի ուղիղութեամբ քան ինչ իւր խաչ հանած աստիճան, թերեւս պահպան հրեշտակոյ պիտի թողնէր Պատ. Ե. Թուրքիայէն ինձ փոքր ու թեթեւ ձեռքով. թերեւս ինչպէս թուարեւ մը որ չհամարձակիր թաղիւմտեցաւ կը հարկէր. Քաջարութեամբ Տէրիկին ետեւորում ու զրուսի մտնեցելով իւր գրիտուն որ անդին չէր դառնար, չընդունար տպան իրենցերուն. Անտառային եւ զգալի որ ան ալ կը զոգորդէր թերեւս մէջ ինչ կար. Այդ ձայնն, ունեւից կուգար. կարծես թէ մեր մօտ մէջը հաղացած էր. հայ մը որ կը զգուշացնէ, յանդիմանութեան չնշտով մը, Անդրեօք մէջը կը լրտեսէր զմեզ. Դիւթա՛ղը, մեր աւագները՝ թերեւս. Մէջ, այս ամառական ոչ որ կուգար զերեւմտեան շուքէն Մեր ակադէմիկ եկած էր այդ ձայնը. Ինչպէ՞ք, միմիկեցի. եւ աւելի ուժով զրկեցի զայն. մեր բերաններուն միջոցով չուրեք ան ձեռքերուն շափ տեղ կար միայն. Բայց այդ հայը, Նորէն, եւ գերեզմանէն էր որ կուգար այդ ձայնը:

Այս, գերեզմանէն, ապառնալու հետքի մէջ մը արմազեղ զգուշ շնորհակալութեամբ, ու փառանք, հետագայ անկից. ես ալ խորս ուր, առանց անոր հետեւելու, դառնաւ մէջէն. և ալ երբեք չգացի Նորէն այն զեպի փոքր զերեւմտեան, զոր այսօր հետեւ հետեւեալ, պաշտօնական վերջին ծախիւրներն մէջ, այս անգամին մասնաւոր մէջ մէջ զոր սեպտեմբերի կը զնէ գործին ապաւինին վրայ:

Թարգմ. Ա. Ս. ԲԱՐՍԻԼԻ ՄԱՆՏԵՍ

հանգստեւ տեղի ունեցած հրաժարական պատճառաւ. Կրօնական Ժողովէն, որոն անշուշտ թիւն արդէն տասնեակութիւն թիւ էր, նոյնպէս Քաջարական Ժողովէն, որոն անգամին ինչ չորսը պակաս էին յառաջագոյն, ոմանք եւս հրաժարական մատուցած են այս անգամ, և հակառակ իրենց ուղղեալ կրկնակի և թախանձագրին հրաժարանաց, բացակայ գտնուած են և նոր ինքնուր հրաժարանաց պատճառաւ Ազգ. Վարչութեան կրկին Ժողովը կազմաւորուած վիճակ մը ստացած են:

Այս անգամ Կրօնական Ժողովէն հրաժարողք են՝

1. Տ. Գառնի Եֆ. Սուրբաբանեց
2. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Փափագեան
3. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Գառնի
4. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
5. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Սարգսեան
6. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Սարգսեան
7. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Սարգսեան

Իսկ՝

8. Յովսէփ Եֆ. Ս. Արարուհի
9. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Սարգսեան
10. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
11. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
12. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Անոցմէ զատ՝

13. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
14. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
15. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
16. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

17. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
18. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
19. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
20. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

21. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
22. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
23. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
24. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

25. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
26. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
27. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
28. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

29. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
30. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
31. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
32. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

33. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
34. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
35. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
36. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

37. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
38. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
39. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
40. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

41. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
42. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
43. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
44. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

45. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
46. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
47. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
48. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

49. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
50. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
51. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
52. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

53. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
54. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
55. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
56. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

57. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
58. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
59. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
60. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

61. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
62. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
63. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
64. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

65. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
66. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
67. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
68. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

69. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
70. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
71. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
72. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

73. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
74. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
75. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
76. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

77. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
78. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
79. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
80. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

81. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
82. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
83. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
84. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

85. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
86. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
87. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
88. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

89. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
90. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
91. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
92. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

93. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
94. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
95. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
96. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

97. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
98. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
99. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
100. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

101. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
102. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
103. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
104. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

105. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
106. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
107. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
108. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

109. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
110. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
111. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
112. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

113. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
114. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
115. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
116. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

117. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
118. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
119. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
120. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

121. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
122. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
123. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
124. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

125. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
126. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
127. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
128. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

129. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
130. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
131. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
132. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

133. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
134. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
135. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
136. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

137. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
138. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
139. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
140. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

141. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
142. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
143. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
144. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Իսկ այս անգամ հրաժարական մատուցած են՝

145. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
146. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
147. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի
148. Ս. Գառնի Եֆ. Ս. Արարուհի

Հա բանախօսելով, գովեստիւք յ

—Երէկ առաւօտ եղիւ իսկ

Եւ
 թանաք
 Եւ
 սիրի նա-
 տնու ե-

Ե պաշտպանէր
 Է զօրաբանակն
 Ը նրկու վեհա-
 Թ իթօրէէն յետոյ

Գերդաստանին
 Դրիպիւի, պատե-
 Լսուռն բազմութե
 Դէս:

նազան անդամոց : Պ.
 արգմական նախարարն եւ
 ն դիտեցին այս հան-
 50 շէշն
 604

անեները : 25 չիշերը 112 շրջ
սնտուկը 216 շրջուշ :

9—9

---

9 1890
No. 4

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԵՆԷՆ

[illegible]

0.00 0.1 0.2 0.3 0.4 0.5 0.6 0.7 0.8 0.9 1.0

դատարանին զանազան անդամոց: Պ.
սիրի, պատերազմական նախարարն եւ
ռն բազմութիւն գլխեցին այս հան-

Էթեր ջրածխի	2422	50
-------------------	------	----

604 9—9

ուին : Մօնրէլիէի Հողագործական Ու-

9 1890
No. 4

